

УДК 378.4: 373.3 (94)

Ю. М. Кобюк,
аспірантка

(Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України)

yulia23yulia@ukr.net

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У АВСТРАЛІЇ

Анотація

У статті розглядається система підготовки майбутніх вчителів початкових класів в Австралії. Схарактеризовано основні вимоги, які стоять перед майбутнім фахівцем як у процесі навчання, так і в професійній діяльності. Описані ключові елементами професійної підготовки вчителів.

Ключові слова: професійна підготовка, система, майбутні вчителі початкових класів, система освіти в Австралії.

Summary

In the article the system of training of future elementary school teachers in Australia is considered.

Key words: training, system, future teachers of primary school, education system in Australia.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в сучасному суспільстві зумовлюють оновлення системи вітчизняної освіти. Потреби в удосконаленні змісту підготовки майбутнього вчителя початкової школи пов'язані з різними аспектами модернізації початкової освіти: переходом до реалізації нового Державного стандарту початкової освіти, підтримкою гуманізації освіти, запровадження принципів компетентнісного та особистісно-зорієнтованого підходів у навчанні молодших школярів, впровадженням інформаційних технологій у навчальний процес початкової школи [6].

Цей процес, у свою чергу, вимагає дослідження функціонування освітніх систем інших держав. На сучасному етапі Австралія визнається однією із найбільш стабільних країн світу, де підняття авторитету вчителя в суспільстві є одним із ключових завдань національної освітньої політики. Саме тому проблема професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів в університетах Австралії є актуальною для освіти і науки нашої держави.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми підготовки майбутнього вчителя початкової школи широко досліджуються в наукових працях педагогів. Зокрема, теоретичні й методологічні засади підготовки майбутніх учителів висвітлені в працях Ш. Амонашвілі, В. Бондаря, О. Савченко, В. Сухомлинського, Л. Хомич, С. Мартиненко, Л. Хоружої, О. Дусавицького, Н. Глузман, Л. Коваль та інших.

Значним джерелом щодо вивчення австралійської освітньої системи є праці зарубіжних науковців: Б. Біррел, С. Джеоф, П. Кармел та ін.

(становлення і розвиток вищої освіти); Д. Гузі, Л. Мендельсон, С. Мюррей-Сміт, І. Річардсон та ін. (розвиток професійної освіти в Австралії); М. Венде, Д. Девіс, С. Маргінсон, А. Олсен, П. Скот, Дж. Халлак та ін. (інтернаціоналізація освіти); К. Кеннеді, Х. Кінг, І. Мерфі, А. Редлоф та ін. (організація навчального процесу у вищих навчальних закладах); Дж. Джеймс, С. Кілпатрік, Хельда да Коста та ін.

Фундаментальними дослідженнями в галузі реформування австралійської вищої освіти є роботи провідних науковців Д. Андерсона, П. Болдуїна, Д. Гібсона, Г. Хармана, П. Кармела, К. Макінніса, Ф. Нарина та ін.

Мета статті. Проте, незважаючи на кількість наукової літератури, питання підготовки майбутніх учителів початкових класів у Австралії досліджене недостатньо. Окреслена проблема і буде метою нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. За останні десятиліття Австралія ввійшла до складу лідерів міжнародного ринку освіти. Освіта в цій країні, ґрунтуючись на давніх багатонаціональних та історичних традиціях і залежачи від державної політики в галузі освіти, має чимало переваг, вона розглядається як “засіб формування розвинутої особистості з однаковими для всіх членів суспільства можливостями”. Австралія володіє вагомими педагогічними досягненнями та розвинутою системою професійної підготовки вчителів загалом, і вчителів початкових класів зокрема.

Вчителі початкової школи виховують дітей у віці від п'яти до дванадцяти років (Західна Австралія). Вони планують і проводять освітні програми, які допомагають в інтелектуальному, фізичному і соціальному зростанні дітей, а також сприяють розвитку їх грамотності, вмінні рахувати та розвитку інших освітніх навичок. Вони готують щоденні плани уроків, які відповідають вимогам загального навчального плану, а також навчають широкому спектру предметних галузей, включаючи математику, англійську мову, науку і техніку, суспільство і навколишнє середовище, здоров'я, творчість та фізичне виховання. Вчителі початкової школи користуються попитом від жвавих міських районів до сільських і регіональних центрів та міст у віддалених населених пунктах у віддалених районах.

Для того, щоб стати вчителем початкових класів в Австралії, зазвичай необхідно здобути диплом бакалавра за спеціальністю “Початкова освіта” або отримати диплом у будь-якій галузі, але з подальшим отриманням кваліфікації, яка спеціалізується у сфері початкової освіти. Учителі початкової школи, як правило, завершили навчання в університеті й отримали кваліфікацію в таких галузях: освіта як соціальна наука; професійні і навчальні програми дослідження (методика навчання); принаймні в трьох з шести категорій: англійська; математика; наука (біологія, фізика, хімія, геологія); соціальні науки; експресивне мистецтво (драма, музика, фізичне виховання); психологія, освіта, спеціальна освіта, мова, англійська як друга мова, комп'ютерна освіта, медіаосвіта, бібліотекознавство.

Зі спеціальністю “Початкова освіта” випускники мають право працювати як класоводи, вчителі, директори чи помічники керівників. Залежно від шкіл можна також бути вчителем для дітей з труднощами в

навчання, вчителем англійської мови (викладання англійської мови носіям інших мов) і вчителем для обдарованих і талановитих дітей. У більшості австралійських штатах, зокрема у Новому Південному Уельсі, майбутніх учителів початкової школи, як правило, повинні бути кваліфіковані для викладання в ряді ключових областей знань.

Як зазначає Центр кар'єри при Департаменті навчання та розвитку трудових ресурсів західної Австралії, учитель початкових класів повинен любити працювати з дітьми, мати дружні і представницькі манери поведінки, проявляти терпимість, мати хороші організаційні навички, бути хорошим керівником і організатором, а також бути турботливим [7].

Аналіз нормативно-правової бази освіти Австралії дозволяє зробити висновок про те, що в університетах особлива увага приділяється професійному розвитку вчителів-початківців та проблемі формування неперервного зв'язку, а також плавного переходу від початкової підготовки до педагогічної діяльності [2].

Під час навчання від студента вимагається самоорганізація й високий ступінь мотивації, бо навчальне навантаження, особливо письмові завдання, твори, семінари й консультації з викладачами, відіграють важливу роль у навчання. Лекції, семінари й лабораторні роботи розписуються по тижнях, і відвідування їх є обов'язковим. Лекції й семінари звичайно проводяться лектором або стипендіатом. Від студента необхідна активна участь у дискусіях, експериментах, практичних заняттях, роботах з документами та інших видах навчання. Студенти повинні прослухати, як мінімум, 3 – 4 предмети в семестрі, кожен з яких складається з 13 – 14 тижнів, залежно від конкретного факультету. Курс лекцій з кожної навчальної дисципліни триває від 39 до 48 годин і у деяких університетах існують тижневі канікули перед початком кожного екзаменаційного періоду[4].

Обов'язковими елементами професійної підготовки вчителів є професійні знання; спеціальні знання з певних дисциплін та методик їх викладання; практичні навички [3]. Спеціальні знання та практичні навички надають дисципліні циклу професійної та практичної підготовки. У ході професійної підготовки майбутнього вчителя основна увага приділяється оволодінню ним предметами викладання. Австралійські вчені переконані, що вчитель не може ефективно працювати в багатокультурному, поліетнічному середовищі, не будучи добре до цього підготовленим; він має бути обізнаним у питаннях, які стоять перед різними культурними, расовими, етнічними та мовними групами. Тому важливим елементом педагогічної підготовки майбутнього вчителя в Австралії є навчити його по-новому взаємодіяти з учнями та колегами в умовах полікультурності [3].

Для програм педагогічної освіти Австралії характерним є концентрація уваги на якості підготовки вчителя, яка забезпечується співпрацею між школами, університетами, педагогами та урядовими установами. Особливо наголошується на необхідності співробітництва між школами та вищими навчальними закладами в складанні робочих навчальних програм, допомозі молодим спеціалістам та обміні досвідом. Як зазначають дослідники, досвідчені вчителі-практики можуть надати

корисні рекомендації щодо освітніх програм, а викладачі університетів побачити, чи працюють отримані теоретичні знання на практиці. Така співпраця забезпечує зв'язок теорії та практики, навчання та діяльності і є важливою умовою підготовки висококваліфікованих учителів, які будуть відповідати на нові виклики часу [5].

Важливою вимогою до професійної підготовки майбутніх учителів є професійний досвід, який здобувається в процесі практичної підготовки. Поняття “професійний досвід” охоплює напрям розвитку програм, який передбачає активне залучення студента-вчителя до комплексної професійної діяльності та викладання як елемента підготовчої програми” [1]. Існує великий практичний компонент цієї програми, і студенти повинні будуть провести 80 днів у шкільних розміщеннях протягом усього їхнього навчання. Програма завершується стажуванням (10 тижнів), де студенти беруть на себе відповідальність за клас дітей під керівництвом досвідченого викладача.

Студенти мають оволодіти знаннями і навичками у використанні нових технологій. Адже коли майбутні вчителі прийдуть до школи на практику чи як дипломовані фахівці, від них вимагатимуть розробити навчальний модуль, підготувати урок, провести анкетування, вести портфоліо, випустити журнал або збірник, провести презентацію, науково-дослідний проект, співпрацювати з батьками. Як учителі початкової школи вони використовують цілий ряд освітніх ресурсів таких, як дошки, книги і підручники, аудіо-візуальні тексти та обладнання, а також ряд інших навчально-методичних посібників. Вони використовують комп'ютери та інше офісне обладнання, а також залежно від їх ролі мистецтво і художні матеріали, музичні інструменти або спортивне обладнання.

Результати аналізу змісту та форм професійної підготовки вчителів Австралії дозволяють стверджувати про якісний перехід від інструктивних до конструктивних інноваційних методів навчання, які забезпечують різноплановість та диференціацію в навчальному процесі, та орієнтованих на активну творчу та самостійну діяльність студентів, зокрема, вирішення дослідницьких завдань, аналіз отриманої інформації, застосування проблемних ситуацій, проведення диспутів, виконання творчих робіт, що дозволяє успішно підготуватися до майбутньої професійної діяльності.

Після закінчення навчання студенти мають відповідати вимогам акредитації відповідного штату та бути зареєстрованим для призначення на посаду вчителя раннього дитинства в дошкільних установах і в центрах по наданню послуг догляду за дитиною. Знання та практичні навички студентів перевіряються за допомогою таких форм оцінювання: усні та письмові звіти, дослідницькі проекти, курсові роботи та реферати, презентації проектів, письмові завдання, екзамени.

Висновки. Проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи є на сьогоднішній день одним з пріоритетних завдань вітчизняної освіти. Сучасний розвиток шкільної освіти України, формування нової моделі початкової школи зумовлює потребу в ґрунтовному аналізі й переосмисленні теоретико-методичних й концептуальних засад підготовки майбутнього вчителя початкових класів,

забезпечення її відповідності викликам часу, що можливе завдяки ґрунтовному аналізу і вивченню досвіду провідних країн світу.

Важливими умовами професійної підготовки майбутніх учителів в Австралії є постійна та плідна співпраця університетів та шкіл, формування зальнонаціональної структури стандартів професійного викладання та ідеї демократизації та гуманізації освітнього процесу. Про це свідчить багатоваріантність навчальних дисциплін, можливість вибору студентом окремих навчальних курсів відповідно до власних інтересів та уподобань, гнучкість навчальних планів при організації навчального процесу протягом курсу. Використання Австралійського позитивного досвіду професійної підготовки вчителів дасть змогу підвищити якість системи педагогічної освіти України.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baker R. G. Curtin University of Technology. Attacking the articulation problem in teacher education / R. G. Baker, Sh. Scott, B. Showers // Australian Journal of Teacher Education. – 1997. – № 2 (22). – 6р. Режим доступу: <http://ajte.education.ecu.edu.au/ISSUES/PDF/222/Baker.pdf>.
2. Department of Education, Science and Training (DEST). Australia's Teachers: Australia's Future: Advancing Innovation, Science, Technology and Mathematics: Main Report. – Commonwealth of Australia: DEST, 2003. – 309 p.
3. Le Roux G. No problem! Avoidance of cultural diversity in teacher training. / Le Roux G., T. Moller // South African Journal of Education. Vol.22 (3) EASA. 2002. p.184-187.
4. Волік К. С. Особливості вищої освіти в сучасній Австралії / К. С. Волік // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – Харків – С. 408-414.
5. Голуб Л. Професійна підготовка вчителя в Австралії: реалії сьогодення / Л. Голуб // Гуманізація навчально-виховного процесу. – Слов'янськ, 2011. – Вип. 7. – С. 272-280.
6. Олефиренко Н. В. Проблемы подготовки учителя начальной школы к проектированию дидактических электронных ресурсов [Электронный ресурс] / Н. В. Олефиренко // Международный электронный журнал "Образовательные технологии и общество (Educational Technology & Society)". – 2014. – V. 17. – №1. – С. 577-589. – Режим доступа: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v17_i1/pdf/16.pdf.
7. Центр кар'єри при Департаменті навчання та розвитку трудових ресурсів західної Австралії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.careercentre.dtwd.wa.gov.au/Occupations/Pages/primary-school-teacher.aspx>.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2016